

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Eiropas kino digitālajā laikmetā”**(pašiniciatīvas atzinums)**

(2015/C 230/07)

Ziņotāja: Anna Maria DARMANIN

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2014. gada 6. novembrī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Eiropas kino digitālajā laikmetā”.

Par komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2014. gada 11. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 503. plenārajā sesijā, kas notika 2014. gada 10. un 11. decembrī (2014. gada 10. decembra sēdē), ar 190 balsīm par, 9 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu “Eiropas kino digitālajā laikmetā. Kultūru daudzveidības un konkurētspējas sasaiste” (COM(2014) 272 final), kurā pamatoti ir izvirzīti daži jautājumi apspriešanai un pārdomām saistībā ar šo ļoti svarīgo nozari Eiropā.

1.2. EESK uzsver, ka jābūt pienācīgam līdzsvaram starp audiovizuālās nozares vērtību uzņēmējdarbības un komerciālajā aspektā un tās vērtību no Eiropas kultūras mantojuma perspektīvas viedokļa. Būtībā abi šie aspekti nav skatāmi atsevišķi viens no otra.

1.3. Ir laiks atklāti apspriest vienu vai vairākus jaunus un inovatīvus uzņēmējdarbības modeļus, lai izmantotu digitālajā pasaulē esošās iespējas. Tāpēc EESK aicina nozares dalībniekus, Komisiju un arī valstu valdības būt atvērtām šādiem uzņēmējdarbības modeļiem, tos apspriest un atbalstīt.

1.4. Finansējums ir jautājums, kas jāizskata forumā; konkurētspēja būtu jāuzlabo, taču ne uz Eiropas kino kulturālās dimensijas rēķina. Finansēs ir pirmām kārtām dalībvalstu ziņā. Tomēr būtu jāizvērs atklātas debātes par metodēm, kā gādāt par maksimālu finansējumu un alternatīvām finansēšanas iespējām. Tas ietver, pirmkārt, publisko finansējumu, kura mērķis ir piesaistīt privāto finansējumu, otrkārt, publisko resursu racionālāku izmantošanu un papildināmību starp ES un dalībvalstu finansējumu un, treškārt, privāto finansējumu no jaunu dalībnieku puses, piemēram, interneta pakalpojumu sniedzējiem un telesakaru uzņēmumiem.

1.5. Vienai no svarīgākajām prioritātēm nozares stratēģijā vajadzētu būt arī radošās vides nostiprināšanai. Šāda pieeja būtu jāizmanto Komisijas paziņojumā, un tai būtu jāaptver izglītības vide, cilvēku darba apstākļi nozarē, radošo talantu attīstīšana, radošā izpausme, pievienotās vērtības radīšana, kā arī Eiropas kinomākslas izpratne un valoda.

1.6. EESK piekrīt viedoklim, ka diskusijās par audiovizuālo nozari uzmanības centrā jābūt publikai, jo publika ir ne tikai mērķgrupa, bet bieži arī tā, kas veido tendences un līdz ar to iezīmē attīstības virzienus.

1.7. EESK uzskata: lai labāk izprastu nozari, lielāka uzmanība būtu jāpievērš datu vākšanai ES līmenī.

1.8. EESK vēlas uzsvērt, ka Komisijas paziņojumā kā viens no problēmjautājumiem būtu jāmin arī pašreizējie darba apstākļi, kādiem ir pakļauti nozarē strādājošie darba ņēmēji, pašnodarbinātie un MVU – daži no šiem dalībniekiem dažādos veidos darbojas nestabilas nodarbinātības apstākļos, daļēji pašas nozares īpatnību dēļ, taču, no otras puses, arī nepietiekamās konkurētspējas dēļ tiek mēģināts ietaupīt uz darba samaksas rēķina.

1.9. Pēc EESK domām, kinomākslas izpratne ir svarīgs aspekts, kas ļauj panākt, ka vairāk eiropiešu novērtē Eiropas filmas un interesējas par tām. Tāpēc EESK iesaka ES līmenī un arī valstu līmenī veicināt šo kinomākslas izpratni.

1.10. Vēl viena joma, kurā, pēc EESK domām, būtu jāpieliek lielākas pūles, ir pieejamība, tāpēc pētniecība un inovācija būtu jāorientē uz centieniem pārvarēt tādus šķēršļus kā valoda un invaliditāte.

1.11. Eiropas Kino forumā, kura izveidi ierosinājusi Eiropas Komisija, būtu jāiesaista audiovizuālās nozares visas ieinteresētās personas; šādam forumam ir liela nozīme, jo tas pulcē visus audiovizuālās nozares dalībniekus, lai risinātu nozares svarīgākos jautājumus. EESK atbalsta šā sēngaidītā apspriešanās foruma izveidi un uzsver, ka ir svarīgi, lai visas nozari pārstāvošās ieinteresētās puses ir vienlīdz iesaistītas; tas attiecas arī uz mazākām interešu grupām, tostarp patērētāju un darba ņēmēju pārstāvjiem.

1.12. Šādā forumā būtu jāpievēršas svarīgākajām problēmām un iespējām, kas rodas digitālajā laikmetā, un politikas pasākumi un stratēģija jāvirza uz konkrētām darbībām nozarē.

1.13. Turklāt EESK uzsver: lai arī digitālā pasaule strauji mainās un var tikt uzskatīta par tādu, kas rada problēmas nozarei, tā (ņemot vērā satelītsakaru izmantošanas iespēju saskaņā ar ES plāniem 2020. gadam) tomēr piedāvā daudz iespēju kino industrijai.

2. Paziņojuma kopsavilkums

2.1. Eiropas kino industrijai, kas ir viens no mūsu kultūras daudzveidības instrumentiem, piemīt specifiskas īpašības, un tā ir ļoti radoša. Tā izteikti bagātina Eiropas kultūras mantojumu, tomēr kino industriju apdraud daudzas nopietnas problēmas.

2.2. Komisija iepriekš ir izstrādājusi virkni direktīvu saistībā ar konkrētām kino industrijas jomām, piemēram, intelektuālo īpašumu. Izskatāmais paziņojums ir pirmais nesen izstrādātais dokuments, kurā aptverta visa nozare.

2.3. Komisijas dokumentā uzmanība ir pievērsta Eiropas kino nozares īpatnībām:

- Eiropas kino skatītāji – maz Eiropas filmu tiek izrādītas citas valsts kinoteātros vai televīzijā,
- patēriņa modeļu maiņa – filmas aizvien tiek skatītas, taču šim nolūkam tiek izmantoti citi mediji. Mazāk cilvēku iet uz kinoteātriem, taču vairāk cilvēku filmas skatās televīzijā vai ar pieprasījumuvideo starpniecību,
- problēmas piekļūt globālajam tirgum, tostarp sadrumstalotais finansējums un ierobežotās iespējas internacionalizēt filmas.

2.4. Tāpēc Komisijas dokumenta mērķis ir rosināt debates par minēto problēmu apzināšanu un risināšanu. Problemātiskās jomas ir šādas:

- finansējums,
- uzņēmējdarbības modelis nozarē,
- spēcīgāki stimuli radošajai nozarei,
- pieejamība auditorijai.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu veidot pamatu diskusijai starp visām audiovizuālās nozares ieinteresētajām personām un citiem dalībniekiem Eiropā. Šāds dialogs ir vajadzīgs un sen gaidīts, ne tikai lai izmantotu mainīgās digitālās pasaules un jaunās tehnikas piedāvātās priekšrocības, bet arī lai vēl vairāk nostiprinātu šo daudzveidīgo un sarežģīto nozari.

3.2. EESK piekrīt EK viedoklim attiecībā uz īpašajām problēmām, kas minētas dokumentā. Komiteja tomēr vēlētos minēt vēl vienu problēmu, kas paziņojumā nav aplūkota, proti, pašreizējie darba apstākļi, kādiem pakļauti darba ņēmēji, pašnodarbinātie un uzņēmēji.

3.3. EESK piekrīt, ka svarīgākās jomas, kurām jāpievērš uzmanība, ir tās, kas minētas dokumentā. Komiteja tomēr vēlētos papildus minēt šādas jomas, kas jāapspriež un kam vajadzīgi risinājumi:

- izglītības vide, kas neaprobežojas tikai ar uzņēmējdarbības prasmju nodrošināšanu izglītības sistēmā,
- darba apstākļi un vide,
- saikne starp teātri un kino,
- vispusīgāka datu apkopošana un labākās prakses popularizēšana,
- iekšējais tirgus un nozares saikne ar intelektuālā īpašuma tiesībām un autortiesībām.

3.4. Turklāt EESK uzsver: lai arī digitālā pasaule ātri mainās un var tikt uzskatīta par tādu, kas rada problēmas nozarei, tā tomēr piedāvā daudz iespēju kino industrijai. Tas attiecas uz iespēju izmantot satelītsakarus saskaņā ar ES satelītu infrastruktūras plāniem 2020. gadam un satelītu izmantošanu elastīgai, ekoloģiskai un rentablai filmu izplatīšanai kinoteātru vajadzībām.

4. Īpašas piezīmes

Audiovizuālās nozares finansēšanas apstākļi

4.1. EESK atbalsta viedokli, ka nozarei paredzētais publiskais finansējums nav katrā ziņā jāpalielina, bet gan jāuzlabo, lai nozare no tā gūtu pievienoto vērtību. Publiskais finansējums ir dalībvalstu ziņā, un ES finansējumam būtu vēl vairāk jāsekmē vietējā finansējuma efektivitāte. Tomēr šāds publiskais finansējums būtu jāizmanto tā, lai vairāk piesaistītu privāto finansējumu.

4.2. Audiovizuālās nozares finansējuma modeļa pamatā vajadzētu būt atbalstam, kas īpaši paredzēts dažādiem produkcijas veidiem, un tiešo dotāciju un ar sviras efektu izmantojama finansējuma apvienojumam, lai veicinātu privāto investoru ienākšanu tirgū. Publiskajam finansējumam ar sviras efektu ir būtiska nozīme, lai panāktu publisko resursu racionālāku izmantošanu un koncentrētu centienus uz kultūras produkcijas veicināšanu.

4.3. EESK uzsver, ka ir grūti vienlaikus apvienot konkurētspēju un radošo izpausmi; publiskais finansējums nebūtu jāpiespīd vienai vai otrai jomai, bet gan attiecīgi jālidzvaro.

4.4. Līdztekus Komisijas minētajiem jautājumiem, kas veido pamatu debatēm par publisko finansējumu, EESK vēlētos norādīt arī uz citiem aspektiem.

4.4.1. Pārvalstiskajā līmenī būtu pienācīgi jāapsver "Eiropas kino" zīmola radīšana. Filmu nacionālajai atpazīstamībai ir svarīga nozīme, un tai arī vienmēr jābūt filmas titru neatņemamai daļai, tomēr Eiropas zīmols būtu jāpīlneveido globālajā kontekstā un arī valstu līmenī.

4.4.2. Garantiju fondu shēmas un nodokļu atvieglojumi būtu jāizmanto kā galvenie finanšu instrumenti; garantiju fondi – jo īpaši tie, kas atbilst Bāzeles nosacījumiem, – sekmē banku aizdevumus, savukārt nodokļu atvieglojumi veicina pašu kapitāla vai daļēji pašu kapitāla ieguldījumus. Šie finanšu instrumenti ir jāstrukturē tādā veidā, ka tie darbojas kā papildinājums Eiropas finansējumam, galvenokārt finanšu iniciatīvai "Radošā Eiropa", PIME garantijas fondiem, kā arī ES struktūrfondiem.

4.4.3. Šajā nozarē būtu jāizmanto papildu finansējuma instrumenti, kā "Apvārsnis 2020" un Erasmus+, un finansējuma lietojums nozarē jālidzvaro, nevis jāizmanto tikai programmas "Radošā Eiropa" līdzekļi.

4.5. Komisijas paziņojumā ir runa par privātajiem ieguldījumiem kā par nozares finansēšanas instrumentu. EESK rosina, lai jaunie digitālās nozares dalībnieki, piemēram, telekomunikāciju uzņēmumi un satura sniedzēji, dotu savu ieguldījumu nozares finansēšanā.

4.6. Ar atsevišķām iniciatīvām vien nepietiek; valdībām un Eiropas Savienībai ir jāveido finanšu infrastruktūra audiovizuālajai nozarei, lai īstenotu un veicinātu virkni finanšu un nefinanšu pakalpojumu – tostarp spējas veidošanas pakalpojumus –, kas paredzēti visai nozares ražošanas ķēdei: izstrādāšanai, producēšanai, izplatīšanai.

Novatoriska uzņēmējdarbības vide

4.7. EESK ir piedalījies debatēs par intelektuālā īpašuma tiesībām, digitālo vienoto tirgu un Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu. Tomēr EESK atbalsta arī ideju, ka jāizpēta netradicionāli uzņēmējdarbības modeļi, kas būtu lietderīgi pašreizējo tehnisko pārmaiņu laikā digitālajā laikmetā. EESK uzsver arī, ka ir nepieciešams labāk saskaņot visus pašreizējos politikas pasākumus attiecībā uz šo nozari.

4.8. Jāizpēta jauni uzņēmējdarbības modeļi, un būtu jāatbalsta apņēmība pieņemt drosmīgus lēmumus. EESK tomēr uzsver, ka šajā nolūkā ir atklāti un visaptveroši jāiesaista visas ieinteresētās puses debatēs par uzņēmējdarbības modeļu mainīšanu. Turklāt šādas debates būtu jāvirza pašai nozarei.

4.9. EESK ir cieši pārliecināta, ka šis ir izšķirošs aspekts nozares panākumu nodrošināšanai, un tāpēc aicina visas ieinteresētās personas būt atvērtām šādiem jauniem uzņēmējdarbības modeļiem tā, lai nevis tikai baudītu digitālā laikmeta sniegtās priekšrocības, bet arī pielāgotos strauji mainīgajiem patērētāju izturēšanās modeļiem.

4.10. Ir jāmaina kultūra producētāju un raidorganizāciju mentalitātē: nākotnē produkcija, kas paredzēta kinoteātriem un televīzijai, pastāvēs līdzās starpmediju produkcijai; producentiem un raidorganizācijām būs jāveido dažādi uzņēmējdarbības modeļi atbilstoši produkcijas atšķirīgajam raksturam – tiem būs jādomā par dažādiem budžetiem un dažādām izlaidšanas stratēģijām atkarībā no konkrētās produkcijas rakstura un komerciālā potenciāla. Tajā pašā laikā valdībām ir jāpārskata publiskā finansējuma modelis, lai atbalsta apvienojums būtu līdzsvarotāks.

4.11. EESK norāda, ka jābūt piesardzīgiem – pirms vienkārši grozīt pašreizējo uzņēmējdarbības praksi, tā jāizanalizē no pilnīgi jauna skatupunkta. Piemēram, elastīgāki filmu izlaidšanas intervāli vien nenodrošinātu uzņēmējdarbības risinājumus, kas vajadzīgi digitālajā laikmetā.

Radošās vides stiprināšana

4.12. EESK uzskata, ka kinoskolu sadarbībai ir liela nozīme nozares turpmākajā attīstībā. Turklāt EESK uzsver, ka tādi nozares dalībnieki kā kinoskolas arī būtu jāiesaista ieinteresēto personu debatēs, kas notiek Eiropas līmenī.

4.13. Īpaša problēma, kas šajā nozarē būtu sīkāk jāaplūko un ar ko saskaras kinoskolas, ir straujas tehnoloģiskās pārmaiņas, kuru dēļ studentu apmācībai kinoskolas daudzos gadījumos izmanto novecojušu tehnoloģiju. Tādēļ skolu absolventi bieži nav sagatavoti tehnoloģiskajai videi, kas viņus sagaida pašā nozarē.

Pieejamība un skatītāju piesaistīšana

4.14. EESK piekrīt viedoklim, ka arī auditorijai jābūt nozares dzinējspēkam. Tāpēc EESK vēlreiz uzsver, ka ES līmenī ir vajadzīgi atbilstīgi dati un patērētāju organizācijas jāiesaista ieinteresēto pušu, piemēram, Eiropas Kino foruma, debatēs.

Datu vākšana un analizēšana

4.15. EESK uzskata: lai labāk izprastu nozari, lielāka uzmanība būtu jāpievērš datu vākšanai ES līmenī. Dati būtu jāvāc ne tikai par nozares auditoriju, bet arī par finansējuma izmantojumu dažādos līmeņos, nozares konkurētspēju, kā arī darba vidi un apstākļiem.

4.16. EESK atzīst arī, ka valstu un ES līmenī ir jāveido datubāze, kurā būs iekļauti arī dati, ko izmanto finanšu starpnieki, lai novērtētu un pārvaldītu ieguldījumu risku.

Darba vide un darba apstākļi

4.17. EESK ir cieši pārliecināta, ka nozarē valdošo darba apstākļu un darba vides jautājums būtu jāapspriež un jāizvirza par prioritāti. Pašlaik nozare ir tik neviendabīga, ka trūkst datu par darba apstākļiem, un tādēļ šim aspektam bieži netiek veltīta pietiekama uzmanība.

4.18. Nestabilas darba attiecības diemžēl kļūst aizvien izplatītākas nozarē, no vienas puses, pašas nozares īpatnību dēļ (piemēram, filmas uzņemšana notiek īsā laika periodā), taču, no otras puses, arī nepietiekamās konkurētspējas dēļ tiek mēģināts ietaupīt uz darba samaksas rēķina.

4.19. Tādēļ EESK aicina Komisiju paziņojumā ņemt vērā šīs problēmas un tās arī apspriest. Kino nozarē strādājošo darba ņēmēju pārstāvji jāiesaista ieinteresēto pušu debatēs un Eiropas Kino forumā.

Eiropas Kino forums

4.20. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvu par Eiropas Kino foruma izveidi. Ir pēdējais laiks nozares dalībniekiem pulcēties, lai apspriestu jautājumus, kas uzskatāmi par svarīgiem nozares konkurētspējai mūsdienu digitālajā laikmetā.

4.21. EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai visas ieinteresētās puses vienlīdz iesaistās šajā nozarē. Tas attiecas arī uz mazām interešu grupām, kam nav tik lielas ietekmes, un patērētāju un darba ņēmēju pārstāvjiem.

4.22. Kaut gan televīzijas nozare digitālajā laikmetā nav skarta tik lielā mērā kā kino industrija, ir svarīgi iekļaut arī šo nozari un to apspriest plašākā diskusijā, jo arī tā ir audiovizuālās nozares svarīga sastāvdaļa.

Eiropas kinomākslas izpratnes veicināšana

4.23. Pēc EESK domām, kinomākslas izpratne ir svarīgs aspekts, kas ļauj piesaistīt vairāk Eiropas skatītāju un panākt, ka viņi novērtē Eiropas filmas un interesējas par tām. Tāpēc EESK iesaka ES līmenī un arī valstu līmenī veicināt šo kinomākslas izpratni. No tā gūtu labumu ne tikai pati nozare, bet tiktu arī uzsvērts svarīgs Eiropas kultūras daudzveidības izpausmes elements. Ņemot vērā, ka skolās visdrīzāk nebūtu iedarbīgs īpašs filmu vērtēšanas modelis, EESK uzskata, ka būtu jārada modeļi un kampaņas, kas uzsver Eiropas kino nozares panākumus, skaistumu un mākslinieciskumu.

Pieejamība

4.24. Valodu var uzskatīt par vienu no šķēršļiem, kas kavē filmu demonstrēšanu skatītājiem Eiropā un starptautiskā mērogā. Valoda ir konkrēts šķērslis, taču vienlaikus arī kultūras daudzveidības sastāvdaļa. Turklāt filmas ir iedarbīgs svešvalodu apguves instruments. Neraugoties uz to, EESK uzskata, ka programmas "Apvārsnis 2020" līdzekļi būtu jāparedz arī novatoriskai pieejai, kas, pateicoties vadošajām un gaidāmajām tehnoloģijām, ļauj izmaksu ziņā efektīvi veikt filmu dublēšanu.

4.25. Turklāt EESK jo īpaši rosina audiovizuālajā nozarē izmantot pieejamos palīg līdzekļus, lai nodrošinātu, ka nozares produkciju var baudīt arī auditorija ar redzes un/vai dzirdes ierobežojumiem vai traucējumiem. Būtu jāveic arī izpēte, kā šādus palīg līdzekļus, kas nodrošina pieejamību, padarīt izmaksu ziņā efektīvākus.

Briselē, 2014. gada 10. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE